

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašiny a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **M. C.**, zastoupená JUDr. Lenkou Zrnovskou, advokátkou se sídlem Revoluční 66, Liberec 1, proti žalovanému: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 4. 2007, čj. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí na Labem, pobočka v Liberci, ze dne 29. 11. 2007, č. j. 62 Cad 21/2007 – 21,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Odměna soudem ustanovené advokátky JUDr. Lenky Zrnovské **se určuje** částkou 1600 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí. Náklady právního zastoupení stěžovatelky nese stát.

Odůvodnění:

Žalobkyně brojí včas podanou kasační stížností proti v záhlaví uvedenému rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, kterým byla zamítnuta její žaloba směřující proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 13. 4.

2007, č. X. Napadeným rozhodnutím žalovaná zamítla žádost žalobkyně o uvolnění výplaty vdovského důchodu podle ustanovení § 82a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Své rozhodnutí žalovaná odůvodnila tím, že žalobkyně nesplnila podmínky ustanovení § 82a odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění. Nárok na vdovský důchod jí z důvodu uplynutí jednoho roku od úmrtí manžela zanikl dnem 29. 10. 1996, tedy přede dnem splátky důchodu splatné po 1. 7. 2006. O odnětí vdovského důchodu z výše uvedeného důvodu bylo žalobkyni vydáno rozhodnutí dne 25. 4. 1996.

Krajský soud kasační stížností napadeným rozhodnutím žalobu proti citovanému rozhodnutí žalované jako nedůvodnou zamítl. Jako otázku předběžnou nejdříve krajský soud zjišťoval samotnou existenci nároku žalobkyně na vlastní vdovský důchod, neboť až poté by bylo možno posuzovat splnění podmínek stanovených ustanovením § 82a zákona o důchodovém pojištění. Pro aplikaci uvedeného ustanovení musí být nárok na vdovský důchod jako takový ke dni 1. 7. 2006 zachován. Na základě skutkových okolností dané věci krajský soud seznal, že žalobkyni nárok na vdovský důchod zanikl po uplynutí jednoho roku od úmrtí manžela dnem 29. 10. 1996, neboť nesplňovala žádnou z podmínek pro pokračování tohoto nároku, a to ani podle § 46 odst. 2 zákona č. 100/1998 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění platném ke dni 31. 12. 1995 (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“), ani podle § 50 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Dále krajský soud uvážil, že k obnovení nároku na vdovský důchod mohlo dojít jen v souvislosti s ustanovením § 85 zákona o důchodovém pojištění. Pro souzenou věc toto ustanovení znamená, že pokud by žalobkyně do 5 let od zániku nároku na vdovský důchod, tedy do 29. 10. 2001, splnila některou z podmínek stanovených v ustanovení § 50 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, došlo by k opětovnému vzniku nároku na vdovský důchod. V návaznosti na znění citovaného ustanovení krajský soud konstatoval, že ke dni 29. 10. 2001 žalobkyně nesplnila žádnou z podmínek pro obnovu nároku na vdovský důchod. Poukazovala-li žalobkyně na vznik nároku na vdovský důchod v souvislosti s dosažením 50 let věku a dvouletou lhůtou od zániku nároku, ve které této věkové hranice dosáhla, krajský soud uvedl, že žalobkyně se dovolávala aplikace ustanovení § 46 odst. 2 a 4 zákona o sociálním zabezpečení, jenž však v ustanoveních týkajících se vdovského důchodu ke dni 31. 12. 1995 pozbyl platnosti a účinnosti, a proto k podmínkám pro obnovu nároku na vdovský důchod jím stanoveným nebylo možno přihlídnout. Krajský soud se tak ztotožnil s právním hodnocením žalované, že žalobkyně nesplňuje podmínky ustanovení § 82a odst. 1, 2 zákona o důchodovém pojištění, neboť nárok na vdovský důchod jí zanikl dnem 29. 10. 1996, tj. přede dnem splátky důchodu splatné po 1. 7. 2006.

Rozsudek krajského soudu napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížností z důvodu vymezeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). V poměrně stručném podání stěžovatelka zrekapitulovala průběh dosavadního řízení a opětovně namítla, že dle jejího názoru splnila podmínky pro obnovu vdovského důchodu, když dosáhla věku 50 let ve dvouleté lhůtě od zániku nároku na výplatu vdovského důchodu. Proto žádá Nejvyšší správní soud o přezkoumání napadeného rozsudku a postupu soudu předcházejícího jeho vydání. Stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že se stěžovatelka mylně domnívá, že její nárok na vdovský důchod vznikl znovu splněním podmínek stanovených zákonem o sociálním zabezpečení, ve znění platném do 31. 12. 1995. Platnost relevantních ustanovení zákona o sociálním zabezpečení skončila ke dni 31. 12. 1995 a od 1. 1. 1996 stanovil nově podmínky pro obnovu nároku na vdovský důchod zákon o důchodovém pojištění. Protože k zániku nároku na vdovský důchod stěžovatelky došlo po 1. 1. 1996, musí být pro jeho obnovu splněny již podmínky zákona platného v té době, tedy zákona o důchodovém pojištění. Podle žalované se na stěžovatelku nevztahuje ustanovení § 82a odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná. Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek krajského soudu v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnými důvody. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Vzhledem k tomu, že předmětem sporu je právní posouzení věci, skutkový základ rozsudku krajského soudu nebyl mezi účastníky sporný a Nejvyšší správní soud jej považuje za dostatečně zjištěný, vycházel z něj sám i v řízení o kasační stížnosti. Po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Ve věci samé uvážil Nejvyšší správní soud takto:

Kasační stížnost podala stěžovatelka z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy pro nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá obecně buď v tom, že správně zjištěný skutkový stav je subsumován pod nesprávnou právní normu nebo je sice vybrána správná právní norma, ale následně je nesprávně vyložena či aplikována.

Stěžovatelka spatřuje nezákonnost napadeného rozsudku krajského soudu v tom, že soud v daném případě nesprávně posoudil splnění zákonných podmínek pro obnovu nároku na vdovský důchod stěžovatelky (přiznaný podle předpisů platných před 1. 1. 1996), když nepostupoval podle § 46 odst. 4 ve spojení s odst. 2 téhož ustanovení zákona o sociálním zabezpečení, ve znění platném ke dni 31. 12. 1995, dle přesvědčení stěžovatelky na danou věc dopadajícího. V důsledku tohoto nesprávného dílčího právního závěru krajský soud chybně vyhodnotil splnění podmínek ustanovení § 82a odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění. Pro závěr o důvodnosti stěžovatelkou uplatněného stížního bodu je tak zásadní posouzení právní otázky, zda existoval nárok stěžovatelky na vdovský důchod ke dni 1. 7. 2006, konkrétně zda nedošlo po zániku nároku stěžovatelky na vdovský důchod dnem 29. 10. 1996 k jeho tvrzené obnově splněním relevantních zákonných podmínek.

Krajský soud správně vyložil podmínky aplikace ustanovení § 82a zákona o důchodovém pojištění a Nejvyšší správní soud se s jeho závěry zcela ztotožňuje. Předmětné ustanovení neupravuje otázku vzniku nároku na vdovský důchod za situace, kdy tento dříve zanikl, nýbrž toliko otázku obnovy výplaty vdovského důchodu, pokud tento pro souběh s nárokem na výplatu starobního nebo invalidního důchodu byl zkrácen nebo

nebyl vůbec vyplácen. Pro aplikaci uvedeného ustanovení je však nezbytné, aby nárok na vdovský důchod jako takový byl ke dni 1. 7. 2006 zachován.

Pro posouzení dané věci je rozhodující, že stěžovatelce byl nárok na vdovský důchod přiznán dne 29. 10. 1995, tedy podle předpisů platných před 1. 1. 1996 (na základě § 46 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, ve znění platném ke dni 31. 12. 1995) a zanikl dnem 29. 10. 1996 z důvodu uplynutí jednoho roku od úmrtí manžela pravomocným rozhodnutím, tj. po 31. 12. 1995 za platnosti a účinnosti zákona o důchodovém pojištění. Nespornou je také skutečnost, že stěžovatelka nesplňovala po uplynutí jednoho roku od úmrtí manžela žádnou z podmínek pro zachování (trvání) tohoto nároku podle zákona o důchodovém pojištění, a zbývá tak posoudit, zda mohlo dojít k redukci či obnově nároku podle předchozí právní úpravy (zákon o sociálním zabezpečení ve znění platném ke dni 31. 12. 1995). Vztah těchto dvou právních úprav řeší přechodná ustanovení zákona o důchodovém pojištění (§ 68 a násl.). Z nich je třeba vycházet při posuzování nároků na důchody, které vznikly před 1. 1. 1996 a o nichž nebylo do tohoto dne pravomocně rozhodnuto, a o přiznání, odnětí, trvání, obnově nebo změně výše těchto důchodů za dobu před 1. 1. 1996, i když o nich již bylo pravomocně rozhodnuto – jak výše uvedeno o takový případ se u stěžovatelky jedná. Vztah dříve přiznaných důchodů k druhům důchodů podle zákona o důchodovém pojištění řeší přechodné ustanovení § 70, podle kterého důchody mj. i vdovské, přiznané před 1. 1. 1996, se považují za stejnojmenné důchody podle zákona o důchodovém pojištění, a to ve výši, v níž náležely ke dni 31. 12. 1995. Zvláštní přechodná ustanovení týkající se výlučně vdovského a vdoveckého důchodu, přiznaného před 1. 1. 1996, jsou obsažena v § 82 až § 85 zákona o důchodovém pojištění. Tato speciální ustanovení stanovují dvojí právní režim pro možnost obnovy nároku na vdovský důchod po jeho zániku, neboť podmínky pro obnovu nároku na vdovský důchod podle zákona o důchodovém pojištění nejsou shodné s podmínkami vymezenými předchozími předpisy (zákon o sociálním zabezpečení ve znění platném ke dni 31. 12. 1995). Rozhodujícím kritériem pro výběr relevantní právní normy zákon určuje okamžik zániku nároku na vdovský důchod z časového hlediska platnosti právních předpisů. V případě, že dojde k zániku nároku na vdovský důchod před 1. 1. 1996, lze podle § 82 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění obnovit nárok na tento důchod jednak splněním podmínek vymezených předpisy platnými ke dni 31. 12. 1995 (§46 odst. 4 ve spojení s odst. 2 téhož ustanovení zákona o sociálním zabezpečení, ve znění platném ke dni 31. 12. 1995), tak i podle § 85 téhož zákona splněním podmínek zákona o důchodovém pojištění (§ 50 odst. 4 ve spojení s odst. 2 téhož ustanovení). Pokud však dojde k zániku nároku na vdovský důchod až po 31. 12. 1995, k obnově nároku může dojít podle § 85 citovaného zákona pouze za podmínek stanovených novou právní úpravou zákona o důchodovém pojištění (§ 50 odst. 4 ve spojení s odst. 2 téhož ustanovení).

Vzhledem k tomu, že stěžovatelce prokazatelně zanikl nárok na vdovský důchod po 31. 12. 1995, mohla se eventuální obnova nároku posuzovat toliko podle § 50 odst. 4 ve spojení s odst. 2 téhož ustanovení zákona o důchodovém pojištění, na základě přechodného ustanovení obsaženého v § 85 citovaného zákona. V této souvislosti je tak námitka stěžovatelky, že její nárok na vdovský důchod znovu vznikl, neboť splnila podmínky vymezené předchozím právním předpisem, tj. zákonem o sociálním zabezpečení, ve znění platném ke dni 31. 12. 1995, zcela nedůvodná. O skutečnosti, že stěžovatelka nesplnila

podmínky pro obnovu nároku na vdovský důchod, podle zákona o důchodovém pojištění pak, jak bylo již uvedeno výše, není mezi účastníky sporu.

Nejvyšší správní soud se tak ztotožňuje s právním názorem krajského soudu, že stěžovatelka ke dni 1. 7. 2006 neměla nárok na vdovský důchod a nesplňovala tak jednu z obligátních podmínek pro aplikaci ustanovení § 82a zákona o důchodovém pojištění, resp. stěžovatelce nenáležela žádná splátka důchodu splatná po 1. 7. 2006, od níž se může odvíjet případné zvýšení vdovského důchodu dle odstavce 4 citovaného ustanovení. K stěžovatelkou tvrzené obnově jejího nároku na vdovský důchod nedošlo, předmětný nárok zanikl s konečnou platností dne 28. 10. 1996. Na tomto místě tedy Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud v dané věci správně posoudil nedostatek podmínek pro užití ustanovení § 82a zákona o důchodovém pojištění a pro případné uvolnění výplaty vdovského důchodu podle tohoto ustanovení.

Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, netrpí namítanou nezákonností podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1, 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona. Žalovaný správní orgán měl ve věci úspěch, ani on však nemá ve věcech důchodového pojištění právo na náhradu nákladů řízení, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Stěžovatelce byla pro řízení o kasační stížnosti ustanovena soudem zástupkyně advokátka; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 8 s. ř. s., § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud určil odměnu advokátce částkou 1000 Kč dle ust. § 7 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, v platném znění od 1. 9. 2006, za dva úkony právní služby – první poradou s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a doplnění kasační stížnosti ze dne 4. 6. 2008. Soud advokátce dále přiznal částku 600 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Zástupkyni stěžovatelky se tedy přiznává celková náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 1600 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. února 2009

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu